

- плеоназм: *недостатня завадозахищеність від взаємних завад* – варто сказати *недостатня завадо захищеність*;

- міжмовні пароніми: *ряд проблем – низка проблем; задачі дослідження – завдання дослідження* тощо.

- суржик: *полоскові лінії – смужкові лінії; в якості прикладу – як приклад; співставляючи лінії зв'язку – зіставляючи (порівнюючи); кабельні та повітряні лінії відносяться до провідних ліній – кабельні та повітряні лінії належать до провідних ліній; лінія поверхневої хвилі являє собою одиночний металевий провід – лінія поверхневої хвилі – це одинарний металевий дріт*. Лексему *провід* залежно від контексту треба замінити на *дріт, кабель* або *шнур* та ін.

Отже, проблема порушення лексичних норм сучасної української літературної мови залишається відкритою і потребує подальшого аналізу. Для майбутнього фахівця надзвичайно важливо володіти, крім професійних навичок, нормами літературної мови, вміти застосовувати їх у професійному спілкуванні.

Література

1. *Віртуальне навчальне середовище Національного університету «Львівська політехніка»* URL: <http://vns.lpnu.ua> (дата звернення 23.03.2019).

2. *Мацько Л. І. Українська наукова мова (теорія і практика): навчальний посібник*. Тернопіль: Підручники і посібники, 2011. 272 с.

ПОРУШЕННЯ МОВНОЇ НОРМИ У ПІДРУЧНИКАХ ТЕХНІЧНОГО НАПРЯМКУ

Фляк О.

Національний університет «Львівська політехніка»

Кафедра прикладної лінгвістики

olenafliak@gmail.com

Науковий керівник – **Микитюк О. Р.**, к. ф. н., доц., доцент кафедри української мови Національного університету «Львівська політехніка»

Мовна норма – це суспільно визнані правила вживання слів, граматики і вимови певного часового зрізу [3, с. 30]. Часто порушення мовної норми можна не лише почути на вулиці чи навіть на телебаченні, а й побачити їх у підручниках, газетах, наукових статтях тощо.

Мета статті: виявлення найтипівіших порушень мовної норми в текстах наукового стилю, їхнє узагальнення, класифікація і пояснення, а також підбирання до них правильних слововживань, що відповідають сучасним нормам української мови.

Опрацювавши навчальний посібник Т.О. Коротеевої «Алгоритми та структури даних» (Львів: Львівська політехніка, 2014) [2], ми виявили низку порушень лексичної, словотвірної, морфологічної і синтаксичної норм, а також деякі орфографічні та синтаксичні помилки.

Порушення лексичної норми. Найчастотнішими помилками у вищезгаданому посібнику, що траплялася чи не кожній сторінці, був іменник «*обробка*». За сучасними правилами української мови доцільніше вживати слова, як-от «*опрацювання*» або ж «*оброблення*» [6]. Дієслово «*приводити*» у багатьох слововживаннях використано замість «*приводити*» («*приводити*» — «допомагати або примушувати йти з собою, спонукати до дії», а «*приводити*» — «спричиняти, спонукати») [4]. Хибно казати «*до них відносяться*», адже правильно має бути «*до них належать*» (а «*відноситися*» — це «перебувати у певній відповідності») [4]. Замість «*ряд (програм)*» доцільніше вживати іменник «*низка*», замість «*підписки на журнал*» має бути «передплата» [3; 5].

Також у посібнику було вжито словосполучення «*об'єм пам'яті*». Проте «*об'єм*» — це «величина, вимірювана в кубічних одиницях» [4], саме тому правильно казати «*обсяг пам'яті*». Частотною помилкою було вживання «*у випадку*» (це калька з рос. *в случае*), потрібно вживати «*у разі*». А замість сполуки «*у більшості випадків*» має бути «*здебільшого*» [5]. «*В принципі*» — ще одна калька з російської (*в принципе*). Краще казати «*власне кажучи, фактично*» [5].

Порушення словотвірної норми. Типовим порушенням цієї норми є використання дієприкметників активного стану теперішнього часу з суфіксами -уч, -юч, які не є властивими українській мові. Досить частотна помилка — «*існуючий*», хоча треба вживати «*наявний*» або «*сучасний*» залежно від контексту [1]. Також словосполучення «*зв'язуюча ділянка*» використано в підручнику замість «*сполучна ділянка*». А замість «*узагальнюючий*» доцільно казати «*узагальнювальний*» або «*підсумковий*» [1].

Помилковим є вживання дієслова «*відредагувати*» (калька з рос. *отредактировать*), українською правильно — «*зредагувати*» [6].

Порушення морфологічної норми. В усьому посібнику виявлено лише одну граматичну помилку. Словосполучення «*банківського*

рахунка» було вжито неправильно, бо у такому разі слово «рахунок» постає не як документ, а як бухгалтерське поняття, тому треба казати «банківського рахунку» [4].

Порушення синтаксичної норми. Хибними є сполуки «за напрямком» (потрібно вживати «у напрямку») і «при необхідності» (варто казати «за потреби, у разі потреби» або «коли потрібно») [3].

Щодо **орфографічних помилок**, то, наприклад: «не обов'язково» було написано окремо, хоча у реченні доцільно писати разом; «в середині» досить часто вживалося замість «всередині» у відповідному контексті; слово «динамічнозмінюваний», яке повинно бути словосполученням, написано разом, хоча його слід писати окремо — «динамічно змінюваних». А також цікава форма — «місцерозташування» (або ж «місцезташування», якого навіть не існує) замість «місце розташування».

Як підсумок, варто наголосити на тому, що підручники потребують негайного редагування, опрацювання термінології, виправлення помилок. Особливо це стосується порушень лексичної (кальки з російської мови) та словотвірної норм (використання дієприкметників активного часу з суфіксами -уч, -юч).

Література

1. Караванський С. Пошук українського слова, або боротьба за національне «я». Київ : ВЦ «Академія», 2001. 240 с.
2. Коротєєва Т. Алгоритми та структури даних : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 280 с.
3. Микитюк О. Сучасна українська мова: самотність, система, норма : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2010. 440 с.
4. Словник української мови : в 11 т. / редкол.: І. Білодід та ін. Київ : Наукова думка, 1970–1980. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення 25.03.2019).
5. Фаріон І. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : монографія. 3-тє вид., доп. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. 332 с.
6. Шевчук С., Клименко І. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. 2-ге вид., випр. і допов. Київ : Алерта, 2011. 694 с.